

Motion till riksdagen 2025/26:3547

av Amanda Palmstierna m.fl. (MP)

Energieffektivisering för Sverige

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att regeringen ska säkerställa långsiktighet i energianvändningen genom att snarast ta fram en nationell handlingsplan för energieffektivisering av byggnader, bostäder och lokaler som också ligger i linje med direktivet om byggnaders energiprestanda (EPBD), och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att stärka Energimyndighetens arbete med energi- och klimatrådgivare och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att förenkla energiförvaltningen i flerbostadshus genom både informationsinsatser och enklare tillgång till stöd för driftoptimering och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att fastighetsägare bör ges rätt att ta del av förbrukningsstatistik för all energi som levereras till fastigheten, inklusive hyresgästers förbrukning av uppvärmningsenergi, komfortkyla samt hushålls- och verksamhetsel på aggregerad nivå, och tillkännager detta för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att införa ett nytt statligt energieffektiviseringsstöd som löper över en flerårsperiod, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att tillse att alla typer av byggnader ska omfattas av ett statligt stöd för energieffektivisering och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda och införa ett långsiktigt system för omfattande energieffektiviseringar och tillkännager detta för regeringen.
8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheten att staten ska ge ägardirektiv till SBAB att erbjuda skräddarsydda hypotekskrediter för energieffektivisering och statliga kreditgarantier för banker som vill erbjuda

skraddarsydda hypotekskrediter för energieffektivisering, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda möjligheterna till ett klimatrotavdrag för energieffektivisering som kan utformas för bredare grupper än i dag, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda en sänkt fastighetsavgift för fastighetsägare som genomfört energieffektiviseringsåtgärder, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att utreda hur ett stöd för renovering och energieffektivisering i ekonomiskt utsatta bostadsområden kan utformas för att ge möjlighet till en mer omfattande renovering i samband med energieffektivisering utan att hyrorna höjs i en omfattning som kan leda till renoveringar, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att energieffektivisera statliga byggnader och tillkännager detta för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ta fram ett belysningsprogram för statliga byggnader där sparad energi, rätt belysning vid rätt tillfälle, trygghet och minskade ljusföroreningar ska stå i fokus och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att ställa krav på gröna hyresavtal inom offentlig förvaltning där hyresvärd och den som hyr delar på energikostnaderna och tillkännager detta för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om krav på att nyinstallerade värmepumpar ska använda styrteknik för att kunna bidra till efterfrågefleksibilitet och tillkännager detta för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att genomföra en samlad planering för fler smarta byggnader, lokaler och parkeringar som kan bidra till effektstyrning av elanvändningen för att energin ska användas där – och när – den behövs, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.

Motivering

Det snabbaste och billigaste sättet att frigöra el och göra mer plats i elnäten är att använda el mer effektivt i industri och fastigheter. Energi (el och värme) motsvarande elen från flera kärnkraftsreaktorer skulle kunna frigöras eller sparas genom satsningar på åtgärder för att minska energianvändningen i bostäder och lokaler, samtidigt som elpriserna kan hållas nere och resursanvändningen för energiproduktion kan styras till där den ger bäst nytta. Under 2024 antogs ett EU-direktiv för byggnaders energiprestanda, ett direktiv som bland annat ställer krav på konkreta åtgärder för en ökad energieffektivisering av hela unionens byggnadsbestånd, och där varje stat behöver ta sitt ansvar för att göra sin del av jobbet. Samtidigt ignorerar regeringen frågan och har fasat ut energieffektiviseringsstöd för flerbostadshus och siktar i stället ensidigt på mer kärnkraft långt in i framtiden. Det kan kosta mer än det smakar.

I februari 2023 släppte Fossilfritt Sverige en strategi för en mer effektiv användning av energi och effekt med åtgärder för både fastigheter och industri som skulle kunna minska Sveriges nuvarande energianvändning med 10 procent. Utifrån strategin kan 19

terawattimmar per år sparas bara genom åtgärder i bostäder och lokaler. Detta kan jämföras med kärnkraftverket Ringhals som år 2020 producerade 16,6 terawattimmar i Ringhals 1, 3 och 4.

Förutom att spara på resurser genom att mindre energi används kan kostnaderna minska, både för den som har en mer energieffektiv byggnad och för alla andra energianvändare. I en studie som forskningsinstitutet Energiforsk tagit fram tillsammans med Fossilfritt Sverige beräknas en energieffektivisering som minskar elanvändningen i Europa med 10 procent, jämfört med nivåerna vid årsskiftet 2022/23, minska elpriset i södra Sverige med upp till 40 procent. När även fjärrvärmeproducenterna nu kraftigt har höjt sina fjärrvärmepriser finns än mer anledning att minska energianvändningen.

Det finns även stora vinster för näringslivet att snabbt sätta i gång ett storskaligt arbete för energieffektivisering. Byggsektorn går på lågvarv på grund av det ekonomiska läget och många byggbolag varslar eller har sagt upp personal. Människor inom bygg- och konstruktionssektorn har förlorat sitt jobb eller riskerar att bli utan jobb. Genom satsningar på energieffektivisering och renovering av byggnader skapar och behåller vi arbetstillfällen och kan på så sätt även hålla i gång byggsektorn genom en insats som gynnar många. Med det EU-direktivet om byggnaders energiprestanda kommer regeringen nu behöva ta fram en handlingsplan för hur man ska jobba med att uppnå direktivets mål. I mars 2025 släpptes branschinitiativet Energirenovera Sverige med inspel till planen. Vi hoppas att regeringen kommer att ta uppdraget på stort allvar då en minskad energianvändning bidrar till stor samhällsnytta för oss alla.

Med Miljöpartiet i regeringen fanns under 2021 bidrag för energieffektivisering av flerbostadshus som på kort tid betalades ut till cirka 1 000 fastighetsägare, med fler på kö. Det nya stödet blev nedbantat av Tidöregeringen och kan enbart sökas för åtgärder i småhus. Dessutom har det varit svårt att erhålla på grund av krångliga och oklara kriterier. Vi kräver ett långsiktigt statligt stöd för energieffektivisering som omfattar alla typer av bostäder och lokaler, och det ska vara enkelt att söka. Branschen och fastighetsägarna behöver både stöd och långsiktiga spelregler för att energieffektiviseringen ska gå från ord till handling och svenskarnas elräkning och energikostnader minska.

En handlingsplan för energieffektivisering av byggnader behöver skyndsamt tas fram av regeringen. För att stötta fastighetsägare i arbetet behöver Energimyndighetens arbete med energi- och klimatrådgivare stärkas. En viktig och relativt enkel åtgärd för att minska energianvändningen i en fastighet är energioptimering av fastighetens energisystem följt av en aktiv energiförvaltning där man håller koll på att uppvärmning, ventilation och varmvatten fungerar på bästa sätt i hela fastigheten. Vi anser att energiförvaltningen behöver bli mer lättförståelig, både för boende och för fastighetsägare, och mer lättåtkomlig. Dessutom är det viktigt att fastighetsägaren har möjlighet att ta del av förbrukningsstatistik för all energi som levereras till fastigheten, inklusive hyresgästers förbrukning av uppvärmningsenergi, komfortkyla samt hushålls- och verksamhetsel på aggregerad nivå, för att ha möjlighet att optimera byggnadens energisystem.

Vi anser att ett nytt statligt flerårigt stöd för energieffektivisering som omfattar olika typer av byggnader, villor, flerbostadshus, kontor och andra lokaler behöver införas för att ge förutsättningar för att öka takten i energieffektiviseringsarbetet. Stöd behövs till exempel för att permanenta bostäder och lokaler som använder direktverkande el ska kunna konvertera till ett annat uppvärmningssystem, men även för att kunna ställa in värmesystem eller renovera energikrävande ventilation med mera. Miljöpartiet anser att

staten ska betala 60 procent av utförda energieffektiviseringsåtgärder under minst en femårsperiod.

För att trygga en långsiktig styrning mot en mer energieffektiv bebyggelse bör ett varaktigt system för omfattande energieffektiviseringar införas. Det kan vara en kvotplikt, ett auktionssystem, ett skatteavdrag, förmånliga lån eller liknande.

Vi vill att regeringen utreder möjligheten för att staten ska ge ägardirektiv till SBAB angående skräddarsydda hypotekskrediter för energieffektivisering som ska kunna beviljas till småhusägare, bostadsrättsföreningar, kooperativa hyresföreningar och mindre hyreshusföretag. Vi vill se skräddarsydda hypotekslån med lång löptid och med ränta som är bunden under hela lånets löptid. Om alla banker erbjöd skräddarsydda hypotekskrediter till fastighetsägare enligt ovanstående förslag skulle en hälsosam spridning av kreditmöjligheten skapas och gynna låg räntemarginal i bankernas prissättning. Vi vill därför också att regeringen utreder möjligheten att utfärda statsgarantier till alla banker som vill erbjuda skräddarsydda hypotekskrediter för energieffektivisering.

Vi vill också att regeringen utreder möjligheterna till olika typer av skatteavdrag för energieffektivisering. Flera förslag finns framtagna för ett klimat-rot som bättre styr mot energieffektivisering och samhällsnytta än det rotavdrag som finns idag. Ett annat förslag är sänkt fastighetsavgift för fastighetsägare eller bostadsrättsföreningar som genomfört energieffektiviseringsåtgärder.

För att öka takten med att renovera och energieffektivisera krävs stora investeringar i fastighetsbeståndet. Många fastighetsägare passar på att genomföra andra renoveringsåtgärder samtidigt som man energieffektiviserar. Ett stort renoveringsbehov finns särskilt i ekonomiskt utsatta bostadsområden. För att undvika att renoveringar som kommer till stånd på grund av energieffektiviseringar ska leda till kraftigt höjda hyror i dessa utsatta områden vill vi att regeringen ska utreda hur ett stöd för renovering och energieffektivisering i ekonomiskt utsatta bostadsområden kan utformas för att ge möjlighet till en mer omfattande renovering i samband med energieffektivisering utan att hyrorna höjs i en omfattning som kan leda till renoveringskräningar.

Staten behöver samtidigt ta sitt ansvar genom att gå före och energieffektivisera sina egna fastigheter. Många byggnader har gamla och dåligt inställda ventilationssystem, felaktig styrning av uppvärmningssystemen och är fortfarande utrustade med gamla armaturer och icke funktionell och störande belysning som drar energi i onödan. Värme och ventilation behöver åtgärdas i många byggnader. Vi vill också se ett belysningsprogram för statliga byggnader där sparad energi, rätt belysning vid rätt tillfälle, trygghet och minskade ljusföroreningar står i fokus. I de fall myndigheter hyr in sig i privatägda byggnader anser vi att man ska kräva gröna hyreskontrakt där den som äger fastigheten och den som hyr delar på kostnaden. Detta medför att det är i bådass intresse att genomföra energisparande åtgärder.

För att inte bara spara energi utan även använda den producerade energin på bästa sätt är effektstyrning, där man exempelvis kan planera uppvärmning, ventilation eller laddning av bil till tillfällena då det behövs eller när elanvändningen i övrigt är låg, en viktig del i att spara på resurser. Här behövs en samlad planering med ett stort antal aktörer för att energin ska kunna styras dit den behövs. Idag ställs inte heller krav på att värmepumpar som installeras ska använda styrteknik som möjliggör att hus med värmepumpar skulle kunna bidra till efterfrågefleksibilitet vid exempelvis effekttoppar på vintern. Vi anser att sådana krav behöver införas för värmepumpar vid nyinstallation.

Ju snabbare vi kan minska onödig energianvändning, desto större samhällsnytta. Att gå och drömma om kärnkraftverk sänker inga elräkningar. Det finska kärnkraftverket Olkiluoto 3 som efter 16 år kommit på plats till en kostnad av 87 miljarder kronor kan inte stå som ensam modell för Sveriges energipolitik.

Amanda Palmstierna (MP)

Katarina Luhr (MP)

Emma Nohrén (MP)

Linus Lakso (MP)

Rebecka Le Moine (MP)